

Govor predsednika ameriškanih Združenih držav

Vera in morala sta potrebni vsaki dobri vladi

Indiana, 15. junija. o. V zvezi z volilnim bojem, ki se je začel po vsej Ameriki za volitve bodočega predsednika republike, je tudi dosedanjí predsednik Roosevelt odšel na svoj propagandni pohod. Včeraj je imel velik govor v mestu Indiani ob odkritju veličastnega spomenika ameriškemu narodnem junaku Georgu Rogersu Clarku, ki je premagal v bojih za osamosvojitve Amerike angleško armado.

Govoru predsednika Roosevelta je prisostvovalo ogromno število ljudi. Udeležbo cenijo na 120.000. Predsednik Roosevelt je med drugim povedal v svojem govoru tudi tole:

»Prepričan sem, da mora ameriškansko ljudstvo pri teh volitvah in zmeraj zastopati in zagovarjati načela, da sta vera in morala potrebni sleherni dobri vladi, če hoče ta delati za dobro ljudstva in države. Danes, kakor včeraj je treba vero spo-

štovati. — To načelo mora voditi krmarje Združenih držav, mora voditi pa prav tako ljudstvo, ki v Združenih državah živi.«

Za tem se je predsednik Roosevelt v svojem nadaljnjem govoru toplo spominjal tudi zaslug, ki jih ima za osvoboditev Združenih držav francoska duhovščina. Francoski duhovnik Gibaut je bil tisti, ki je za Clarkom, kateremu odkriva Amerika zdaj spomenik, vodil v Združenih državah boj za svobodo in ki je bil z vsemi silami delal za to, da se samostojnost Amerike ohrani. Okoliška duhovščina je v službi svoje vere dokazala, da je v narodnostnem in političnem oziru zastopala zmeraj tisto stališče, ki je bilo za sleherni narod najkoristnejše. To pa je bilo tisto, ki ni delalo krivice nikomur.

Predsednik Roosevelt bo svoje volilno potovanje nadaljeval še nekaj dni. To pa zaradi tega, ker se kljub izboljšanju gospodarskih razmer pojavlja velika propaganda proti Rooseveltu, katero podpirajo kapitalistični krogi. Kljub svojemu sla-

benmu zdravju je predsednik Roosevelt odločen, da še enkrat sprejme nase težko breme predsedniške časti, ker je prepričan, da ena sama predsedniška doba še zdaleka ne zadostuje za izvedbo in ureditve vseh gospodarskih načrtov, katere je Roosevelt s svojimi pomočniki zasnoval. Kljub svojim letom in kljub bolezní bo Roosevelt napel vse svoje sile, da uspe tudi pri sedanjih predsedniških volitvah. To mu najbrž ne bo tako težko, saj so republikanci, nad katerim je pri zadnjih volitvah zmagal, postavili kot protikandidata precej neznanega Landona.

Poznavalci razmer pa trdijo, da bo v Ameriki zmagal tisti kandidat, ki bo imel za seboj dva človeka, ki predstavljata danes ameriškanske mase. To je znani pater Coughlin s svojim versko socialnim reformatorskim gibanjem in pa mr. Townsend, ki obljublja vsakemu Amerikancu dosmrtno rento.

Krvav pritisk v Palestini

Jeruzalem, 15. jun. o. Angleški visoki komisar je včeraj objavil odlok, po katerem se teroristična dejanja kaznujejo s smrtjo ali dosmrtno ječo. Posebej bodo kaznovani oni, ki bodo streljali na angleške vojake ali uporabljali bombe v boju proti drugim ljudem, ali bi povzročili z njimi kakršnokoli škodo. Enako bodo kaznovani v smislu tega odloka tudi oni, ki bodo razdirali ceste in druga prometna sredstva. Okrožni komisarji so pooblašeni, da kaznujejo z denarno kaznijo vse vasi in občine, katerih prebivalci se poslužujejo terorja za dosego namenov. Hkratu bodo smeli v bodoče zapleniti tudi njih premičnine in nepremičnine. Tudi oni kraji, katerih prebivalci bi kakorkoli podpirali upornike in bi ne izpolnjevali odredbe angleških oblasti, bodo kaznovani na sličen način.

Spor v angleški vladi

London, 15. junija. Po poslednjih izjavah ministra Chamberlaina za ukinitve sankcij je prišlo v angleški vladi do odkritega spora. Spor je obstojal že doslej, vendar očitno nikjer ni dobil izraza. Sankcionisti očitajo Chamberlainu, da se je postavil na čelu zarote proti Edenu. Tudi »Yorkshire Post«, ki ga izdaja Edenov tast, napada ministra Chamberlaina in pravi, da je on kriv vseh nesporazumov v vladi. V ostalem list napoveduje, da bo Eden na napovedanem zasedanju spodnje zbornice, ki se bo bavila zgolj z zunanje-političnimi vprašanji, odločno zavzel svoje stališče.

Kitajska brani svoje pravice

London, 15. junija. AA. Položaj na Daljnem vzhodu postaja zmerom bolj napet. Veliko revolucionarno in protijaponsko gibanje, ki se je pričelo v južno kitajskih pokrajinah, se z veliko naglavo širi med kitajskim ljudstvom tudi v osrednji Kitajski in celo v severnih kitajskih pokrajinah, katerih oblasti simpatizirajo z Japonci. V Kantonu sta generala Čičang in Linungren skupno z ostalimi vojaškimi poveljniki sklenila postaviti novo narodno revolucionarno vlado in mobilizirati vso redno vojsko ter prostovoljce v južnokitajskih pokrajinah. V pokrajini Kwangsi, ki spada teritorialno pod oblast nankinske vlade, so se pričeli ugledni Kitajci upirati Nankingu in simpatizirati s Kantonci. V Pekingu so se vršile včeraj kljub vsem prepovedim oblasti, ki delujejo po navodilih Japoncev, velike študentske manifestacije. Studentom se je pridružilo tudi mnogo prebivalstva. Demonstracije so zahtevale, da se združi vsa velika dežela v borbi proti Japoncem. Policija je energično nastopila, vendar demonstrantom ni bila kos. Prišlo je do spopada; mnogo omladincev je bilo ranjenih. Šele vojaštvo je napravilo red. General Sungčejuan, predsednik

vladnega odbora v pokrajini Hopej in Čahar, ki je povsem pod japonskim vplivom, pa je odklonil poziv kantonске vlade, da se pridruži kitajskemu nacionalnemu in revolucionarnemu pokretu.

Snoči so se vršile v Kantonu velike demonstracije proti Japoncem. Pri demonstracijah je sodelovalo okoli 100.000 ljudi. Vse tovarne in trgovine so bile zaprte. Do incidentov ni prišlo.

Zaradi tega so postali Japonci zelo oprezní. Kakor poročajo iz Sangaja, se je pred neke luke v južni Kitajski vsidrlo pet japonskih vojnih ladij. Vse kaže, da je pričakovati še drugih japonskih vojaških ukrepov, če bi kitajski revolucionarni pokret kolikoraj narasel.

Medtem je kantonski general Čenčitang, ki je zbral svojo vojsko na meji nankinških pokrajin, sklenil prekiniti vojne operacije in poslati v Nanking parlamentarce, da se zadnjič poskuša najti osnova za mirno ureditev spora. V Nankingu podarjajo, da bo vlada storila vse, da se prepreči meščanska vojna. Vsekakor bi pomenila vojna med Kantonom in Nankinom le še pospešitev propasti kitajske suverenosti in olajšanje zaponske ekspanzije proti zapadu.

Pred konferenco za oborožitev morskih ožin

Kaj bo z Dardanelami?

Ankara, 15. junija. o. Turška vlada je pripravila za spremembo pogodbe o morskih ožinah poseben načrt, ki obsega štiri poglavja. Prvo poglavje obsega določbe o splošni varnosti Turčije. Med določbami tega poglavja so tudi odredbe o ukinitvi demilitarizacije morskih ožin, predpisi, s katerimi se zagotavlja popolna svoboda trgovski morarici pri uporabi morske poti skozi turške morske ožine, in poleg drugih tudi odredba, po kateri vojaška in civilna letala in zrakoplovi ne smejo leteti čez te ožine.

Drugo poglavje obsega določbe o varnosti samih ožin. Skozi morske ožine, brez dovoljenja turške vlade, ne smejo pluti tuje ladje, ki obsegajo več ko 14.000 ton in tuje podmornice.

Tretje poglavje se nanaša na varnost Črnega morja. Poglavje obsega posebno določilo o Črnem morju, po katerih bodo smele pluti po Črnem morju le vojne ladje onih držav, ki leže ob Črnem morju. Vojne ladje drugih držav, smejo pripluti v Črno morje le v primeru prijateljskih obiskov, in to le v tolikem številu, da tonaža vseh edinic na potu po Črnem morju ne sme presegati 28.000 ton.

Za vsak prehod vojnih ladij skozi turške morske ožine, mora turška vlada izdati posebno dovoljenje.

Pa tudi sicer se v Ankari z vso vnemo pripravljajo na bližnjo konferenco v Montreuxu. Turška delegacija je že imenovana. Za njenega predsednika je bil imenovan turški zunanji minister Ruždi Aras. Delegacija je snoči odpotovala v Montreux.

Konferenca v Montreuxu se bo, kakor kaže, delila v dva dela. Prvo zasedanje, na katerem se bodo obravnavala predvsem zunanja vprašanja, se bo vršilo pred sestankom sveta in skupščine ZN. Ko bosta obe ženevski zasedanji zaključeni, se bo pričelo drugo zasedanje konference v Montreuxu, na katerem bodo delegacije posameznih držav pričele reševati tudi stvarna vprašanja. Šele na tem drugem zasedanju bo turška delegacija predložila konferenci svoje načrte.

V Turčiji zanimanje za to vprašanje je za varnost Turčije vsekakor velikega pomena, etalno narašča. List »Kurun« poudarja, da vprašanje tur-

Pisatelj Chersterton umrl

London, 15. junija. o. Tukaj je umrl sinoči eden največjih sodobnih pisateljev Gilbert Keith Chersterton. Spadal je med največji sodobni pisateljski rod, od katerega jih živi samo še nekaj zastopnikov. V svojem evetovnem nazoru je bil pristaš skrajno borbene katoličanstva in je ta svoj nazor brez osterne škode za svojo umetnost neizprosnou uveljavljal v svojem delu. Smatramo ga lahko za najduhovitejšega in najglobljeja sodobnega angleškega književnika, polemika in kritika. Kljub temu, da je prestopil iz protestantstva v katolicizem, je užival neomejeno spoštovanje in priznanje vsega angleškega občinstva. Od njegovih del sta v slovenščino prevedeni dve: »Četrteke«, katerega je poslovenil Oton Zupancič in zbirka detektivsko apolovetiških novel »Grehi princa Saradina«, v prevodu dr. Franceta Kimovca.

Blum se uveljavlja

Pariz, 15. junija. V gospodarskem odboru senata je imel snoči ministrski predsednik Leon Blum daljši govor v obrambo vladnih socialnopolitičnih zakonskih načrtov. Kakor je znano, vlada v senatu nima večine in so senatski krogi še zadnje dni pokazali precejšnjo nenaklonjenost za reforme socialističnega režima. Senatski odbor pa je včeraj sprejel zakonske načrte, ki mu jih je vlada predložila v proučitev in bo poročevalec večine odbora v senatu nastopil za njih definitivno odobritev.

V ostalem stavkovno gibanje francoskega delavstva vedno bolj popušča. Snoči je bil dosežen sporazum med zastopniki delavstva in uprave Renaultovih avtomobilskih tovarn v smislu znane mattingnonskega načelnega dogovora. Delavstvo je bilo zelo zadovoljno, da so se izpolnile njegove zahteve in snoči je korakala po centru mesta povorka 25.000 delavcev pod vodstvom poslanca Costiera in senatorja Morizea. Ljudje so prepevali socialistične popevke in marsilezo. Sredi spreveda je bil velik voz s skupino ljudi, ki je predstavljal simbol delavske Francije. Na vozu je bil postavljen tudi doprni kip ministrskega predsednika Bluma. Manifestacije so se pred magistratom mirno razšle.

Besede in dejanje ljudskih front

Lille, 15. junija. AA. Havas. Pri sprejemu v mestni posvečovalnici je župan in notranji minister Salengro med drugim izjavil: Kmalu bom dostavil vladi dekrete, ki bodo zadeli vse tiste, ki rušijo red in mir. Posebno tiste, ki se sedaj oborožujejo proti republiki. Ob koncu je rekel: V manj kot 20 dneh smo mi storili več nego drugi v 20 letih. Vlada ljudske fronte bo živila in zmogala.

Pariz, 15. junija. AA. Havas poroča: Podpredsednik romunske kmečke stranke Lupu je sprejel častnikarje in jim izjavil: Kot vodja stranke, ki se lahko v Rumuniji smatra kot ljudska fronta, sem prišel v Pariz, da bi se razgovarjal z ljudmi, ki so prišli z ljudsko fronto na površje. Stori sem to tem raje, ker imamo velike skupne življenjske interese, ki vežejo naši dve državi. Lupu je dodal, da so vse velike romunske stranke zvesto vdane demokraciji, narodna kmečka stranka pa se še posebej bori za to, da bi se vzdržal ta duh.

Santiago de Chile, 15. junija. AA. DNB. Snoči je prišlo v Santiago de Chile do spopada med fašisti in marksisti. Ubite so bile tri osebe. Težko ranjenih je bilo devet oseb. Stranke ljudske fronte so priredile demonstracije proti finančnemu ministru. Temu je namreč uspelo ustvariti v parlamentu večino desnice.

Proslava ustanovitve luteranstva

Zeneva, 15. junija. V Švici praznujejo danes 400 letnico reformacije. V stari ženevski magdalenski cerkvi se je vršila včeraj popoldne svečana seja, ki ji je predsedoval dekan bogoslovne fakultete ženevskega vseučilišča Gambere. Na proslavi so govorili najodličnejši zastopniki: protestantizma iz Švice, Francije, Nemčije, Belgije, Nizozemske in Anglije. Zvečer so se vršile po vseh cerkvah velike cerkvene svečanosti, poleg tega pa je bilo tudi več javnih zborovanj.

500 let poljske knjige

Varšava, 15. junija. Včeraj so otvorili velik razstavo poljske knjige. Razdeljena je na več oddelkov, v katerih je mogoče zasledovati petstoletni razvoj poljske knjige. Knjige v posebnem oddelku so posvečene glavnemu mestu Varšavi. Oddelke se imenuje »Sto knjig o Varšavi«. Drugi oddelki obsega knjige od početka 16. do 18. stoletja in tretji oddelku so razvrščene umetniško vezane knjige iz vseh 500 letij. V posebnem oddelku so razstavljene stvari družtev poljske knjige v Varšavi, Krakovu, Lvovu, Toruniju, Vilni, Lodzu in Parizu.

Afera Bodi

Belgrad, 15. junija. m. Organi uprave grada Belgrad nadaljujejo preiskavo posameznih udeležencev v znani fihotapski aferi dr. Bodija in Novakovića. Tekom današnjega dne bodo znova zaslišali dr. Bodijevo ženo.

Koliko se je moglo zvedeti, se je policijskim organom posrečilo dobiti v roke obsežnejši material, ki zelo obremenjuje tudi Novakovića, ki je že dalje časa vedel za vse podvige dr. Bodija ter je aktivno z njim tudi sodeloval. Oblasti v interesu preiskave vse podrobnosti še krijejo.

skih morskih ožin, ni odvisno od rezultatov ženevskih konferenc med konferenco v Montreuxu in ženevskima zasedanja sveta in skupščine DN eploh ni ničesar skupnega.

Proslave in težave v Avstriji

Dunaj, 15. junija. AA. Havas poroča: Včeraj je bila svečana proslava tridesetletnice ustanovitve kmečke zveze v Spodnji Avstriji. Kanceler Schuschnigg je imel ob tej priliki velik govor in podčrtal, da ne sme nikdo pričakovati nobenih senzacij v avstrijski notranji politiki. Vlada bo poskušala zbrati okoli sebe vse tiste elemente, ki so za neodvisnost Avstrije. Vlada ne bo zapustila poti, ki jo je nakazal pokojni kanceler Dollfuss. Kmetje so garancija za neodvisnost Avstrije.

Dunaj, 15. junija. AA. Snoči so narodni socialisti na Dunaju povzročili spet več demonstrativnih incidentov. V državni operi, kjer je dirigiral znani Žid Bruno Walter, so narodni socialisti v znak protesta vrgli proti odru več bomb s smrdljivim plinom. S takimi bombami so nastopili tudi v grajskem gledališču, v nekaterih večjih kavarnah in kinematografih. V okraju Leopoldstadt, kjer stanuje mnogo Židov, so policijski organi aretirali večje število ljudi, na katere je padel sum, da so sodelovali pri omenjenih demonstracijah.

V ostalem je avstrijska zvezna vlada včeraj za tri mesece podaljšala prepoved uvoza in razpečevanje vseh nemških dnevnikov in neklih nemških revij in ilustracij na ozemlju zvezne republike.

Stebri angleškega imperija

Anglež ima za politično šalo vedno smeh na ustih. Smejal se je takrat, ko se je na njihovo zahtevo moralo začeti opremljati vsako uvoženo blago z znakom, ki kaže izvor blaga in je v angleško prispel velik nemški prekoceanski parnik z daleč vidnim napisom »Made in Germany«. Vendar se je smejal le za kratek čas.

Imperij se maje

Pred kratkim je vozila velika angleška križarka »Hood« iz Gibraltara proti Aleksandriji. Na visokem morju blizu Sicilije sta ji pot presekali dve italijanski torpedovki novega modela, ki nosita le po dva moža in dvoje torped ter dosežeta pri tem do 150 kilometrov na uro. Po kratkem času sta isti dve italijanski torpedovki ponovno zdrknili mimo angleškega velikanu in mu križali pot. V času, ko je angleška plavalica trdnjava s hitrostjo 40 vozlov na uro rezala valove mimo Sicilije, sta se obe italijanski torpedovki že vrnili iz Afrike.

Tej šali se pa Angleži niso smejali. Zavedli so se dejstva, da so že minili časi, ko je Anglež lahko v senci moči svojega imperija mižal in snoval samo lepe račune za svoj dobiček. Pojavili so se svarilci, ki opozarjajo na nevarnost, da se ne bi to, kar so v treh stoletjih Angleži zgradili, porušilo sedaj v nekaj letih. Za Angleža je vstala velika nevarnost. Na Daljnem vzhodu je vstala japonska zvezda, na zahodu so se pa Združene države že davno otresle gospodarske premoči angleškega gospodstva, in se zajedajo kaj uspešno s konkurenčnim blagom v angleške dominijone. V Palestini pokajo arabske strojnice, v Indiji ni nikdar miru, v Abesiniji so se Italijanom izpolnile najdrznejše sanje in v Sredozemskem morju se odvijajo program nove ga rimskega imperija. Po dveh tisočletjih je Mussolini zopet oživil idejo rimskega imperija, ki je obvladoval vse Sredozemsko morje, kar so označevali kot »naše morje«.

Ze se izprašujejo londonski časopisi v skrbah, če lahko Anglija obdrži Sredozemsko morje. Ze razmišljajo veliki angleški dominijoni Južna Afrika in Avstralija na oboroževanje in na lastno obrambo. Ze se popolnoma javno govori o nujnosti varovanja rtiča Dobre nade za primer zapore Sredozemskega morja. Ze se govori, da bodo naredili iz Capetowna drugi Singapore, drugi Gibraltar na daljnem jugu. Beseda Gibraltar je postala kar neka označba za moč grandiozne stavbe angleškega imperija. Veliko kolonialno cesarstvo ni potrebovalo samo vojaškega varstva v posameznih delih, ne samo svojih vojaških posadk, arzenalov, ladijskih oporišč in kablov, imperij je potreboval tudi zbirališče velikih vojaških sil na nevarnih točkah, ki obvladujejo prometna pota. In tako so v stoletjih nastajali novi »Gibraltari« na vseh delih zemlje.

Stebri imperija

Najvažnejša taka točka v stari Evropi je prav Gibraltar, ki čuva vhod v Sredozemsko morje

in prehod skozi njega. S svojimi topovi, katerih žrela mole tudi 400 metrov od obale na morje, in so postavljeni na grebenu skalnatega hriba, obvladuje morsk pot, ki je poleg Atlantika najživahnejša morska in prehodna pot. Veliko morsk pot, ki vodi do držav ob Sredozemskem morju, do Egipta, Vzhoda, Indije, Avstralije in Vzhodne Azije. 7000 ladij plove vsako leto skozi to ožino. Le 14 kilometrov je široka, torej manj, kakor pa je danes v modernem času oddaljenost dveh bojujočih se brodov. Kaj mislijo Angleži o Gibraltarju, pove svojevrstna zgodba o opicah. Od težkih dni se je ohranilo praznovrje, da bodo te skale tako dolgo ostale britanske, dokler bodo na njih živele opice, ki so jih na doslej neznan način in od neznankov pripeljali semkaj. Ko pa je pred kratkim časom kazalo, da bodo te opice izumrle, je neki angleški mornarski oficir prinesel nadomestilo iz sredine Afrike. Trezni in razsodni Anglež se tega svojega praznovrja nič ne sramuje.

„Pest v Sredozemskem morju“

Naslednji »Gibraltar« je La Valetta na otoku Malti, ki je le 90 kilometrov oddaljena od Sicilije. Malto imenujejo »angleško pest v sredini Sredozemskega morja«. Prav jo je označil pred nekaj leti dober poznavalec angleške moči, ki je povedal o Malti tole: »Če hočete poznati angleško mornarico, morate iti na Malto.« Stara trdnjava reda Ivanovcev, ki je branila v začetku novega veka prehod Turkom na Zapad, je postala najmočnejša morska trdnjava, zgrajena iz jekla in betona. Vendar počiva na omajanih tleh. Prebivalci Malte so večji del Italijani, ki zahtevajo že dolga leta priključitev k Italiji ali pa vsaj avtonomijo.

Britanska pot na Vzhod zaznamuje še dolgo vrsto oporišč: Ciper, Hajfa, Aleksandrija, Abukir, Port Said, Suez, vendar v njih ni vojaških posadk v taki meri, kakor na Malti. Sele Aden, najbolj prirodno arabsko pristanišče, je postal »Gibraltar Rdečega morja«. Vendar Angleži niso bili zadovoljni samo s to trdnjavo. V trenutku, ko so Francozi začeli z deli na Sueškem prekopu, so zasedli in utrdili na izhodu iz Rdečega morja ležeči otočič Perim, ki je sama skala, brez vode in brez rastlinja sploh. In v septembru lanskega leta, ko so se italijanske čete začele zbirati na obali Eritrije, so naglo zasedli tudi otoček Chaikel Said pri Perimu.

„Levje mesto“

Če leži sedanji »Gibraltar« šele po nekaj tisočih kilometrov daleč na vzhodu, namreč Singapore »Gibraltar na Daljnem vzhodu«, se ne smemo vdati misli, da je vsa ta dolga pot ostala nezavarovana. Samo, da imajo britanske oporiščne luke, kakor Karaci v Severozapadni Indiji, manjši obseg in manjše posadke. Singapore se imenuje »Levje mesto«. In v resnici je to prava skalna levja jama. Sto in sto milijonov funtov so Angleži žrtvovali, da so to opo-

rišče vojnega brodovja sedaj nanovo pretvorili v edinstveno trdnjavo iz betona in jekla. Desetine vasi so raztrgali in razdrli, da so si naredili prostor. Na oko je pri tem kaj malo opaziti. Danes se vsi zarivajo globoko v zemljo. Singapore je poleg Gibraltara najvažnejše in najmočnejše oporišče ter stebri britanskega imperija. Singapore je glava strategičnega trikota, katerega ostali točki tvorita kitajski Hongkong in avstralski Port Darwin. Hongkong je sedež britanskega admirala vzhodnega azijskega brodovja, Port Darwin pa je vojno pristanišče v Severni Avstraliji. Toda Singapore je več kakor pristanišče vojnih ladij. Singapore je oborožen z gigantskimi topovi in utrdami. Vsa moč britanske imperije na Vzhodu sloni na tleh, nekaj kvadratnih kilometrov betoniranega zemljišča.

Vstran, daleč proti jugozapadu leži otok Mauritius. Ta otok je svetlo poznan le po dveh zelo redkih in danes že dragocenih pisemskih znamkah. Toda Angležem je ta otok bolj dragocen, kakor pa sta ti dve pisemski znamki. Mauritius je »Gibraltar Indijskega oceana« in čuva nad pomorski potmi ob vzhodni strani Afrike. Na njem so Angleži zgradili močno vojno pristanišče. S tega otoka se da vladati in čuvati tudi Avstralija.

Ob Ameriki

Jedro vseh nevarnosti, ki groze imperiju, pa je na vzhodu od Londona. Na zahodu se je svetovna zgodovina prav za prav že odigrala. Stric Sam, prvi zakonski sin Johna Bulla, si je vso oblast na zapadu že osvojil. Severna Amerika ni več nikakoli kolonialna država, kajti Monrovijska krilatica ne dovoljuje nobeni ameriški državi ustanavljanje kakršnihkoli kolonij na ozemlju Amerike. Spori med Severno Ameriko in Kanado se že dolgo desetletij ne pomnijo več. Toda kljub temu je Britanija zgradila za zahodu »Gibraltar Halifax« na Novi Skotski, ki je važno stekališče oceanskih kablov in glavno središče kanadskega železniškega omrežja. Najbolj važno pa je to, da se okrog tega kraja nahajajo ogromna ležišča premoga. Halifax je veliko pristanišče, v katerega morejo zapluti tudi največji parniki. Južno odtod je »Gibraltar« Atlantskega oceana, otočje Bermud. Z ogromnimi stroški so ga morali zgraditi. Spadajo pa v veliko obrambno skupino Trinidad, Antili, Bahama. V tem okviru najdemo »Gibraltar Zahodne Indije«, močno utrbo Port Royal na otoku Jamaica.

Kaj pomeni beseda obrambna linija na tem koncu zemeljske krogle, prav za prav ne vemo točno. O tem zgodovina zadnje stoletje ni dala pravega dokaza. Odkar je bil zgrajen Panamski kanal, obvladajo Združene države Zapadnoindiko morje. Pravi pomen jim daje prav neposredna bližina. Tudi v senci močnega angleške trdnjave Port Royal so mogli Amerikanci izbojevati sebi vse, za kar so se bili odločili. Danes lahko rečemo, da angleška posestva na tem koncu ne pomenijo vojaško skoro nič več, so pa le kolonije, iz katerih izvažajo Angleži velike količine sirovin. Zato imajo zanje vsaj velik gospodarski pomen.

Daleč od vseh prometnih središč in daleč od kulturnih centrov leži »Gibraltar Južnega Atlantika«, Falklandski otočje. Argentina vedno upa na to, da bo to otočje postalo njena last. Pred nekaj leti so se enkrat pojavile argentinske pisemske znamke, na katerih je bilo upodobljeno to otočje. Takoj so romali tja angleški protesti, ki se je dalo po njih ostrini sklepati, da se Anglija v bližnji dohodnosti ne bo odrekla tej svoji posesti. To otočje čuva nad lovci kitov in daje oporišče za pohode na južno polarno ozemlje, katerega se Anglija kljub polarnim poletom ameriškega admirala Byrda še vedno ni odrekla. Sicer pa ima to otočje svoj najvažnejši pomen le v tem, da obvladuje morsk pot do zahodne obale Južne Amerike. Tudi v svetovni vojni se je pokazala važnost in dalekovidnost Angležev, ki so zgradili na tako oddaljenem morju svoje trdnjave. Nemški admiral Spee je v svetovni vojni priznal, da to otočje ni tako brezpomembno, kakor so takrat še trdili.

Ze nekaj stoletij je preteklo, odkar je papež pognal na globusu črto in tako razmejil posest na zemlji. Odločil je tako za Špance severni del, a za Portugalce južni del zemeljske krogle. Toda zgodovina je kmalu raztrgala to črto in jo prepustila pozabljenju. Enako je prepustila kolonialna zgodovina usodi pozabljenja imeni Španije in Portugalske. Kakšna usoda bo zadela angleški imperij in koliko časa bodo ti »Gibraltari« trdne osnove svetovnega cesarstva, pa je prepuščeno zgodovini. Vendar nas pri tem ne smejo motiti razne napetosti v angleških posestvih, da bi izrekli svojo negativno sodbo.

Mount Everest - je „težak problem“

Najvišji vrh na svetu je še vsakokrat zmagnosno odbil napad plezalcev. Tudi letošnja angleška ekspedicija na Mount Everest je, kakor smo že pisali, morala kloniti pred silovitostjo narave in nedosegljivostjo tega vrha. Skoraj bi tudi letos to ekspedicijo doletel isti tragični konec, kakor pred dvema letoma nemško Nanga-Parbat ekspedicijo. Ob teh vedno znova neuspešnih poizkusih nastaja vprašanje, ali je sploh mogoče doseči ta vrh z dosedanjimi alpinskimi izkušnjami.

Vsak alpinist stoji načelno na stališču, da se noben vrh ne more stalno upirati in da ni noben vrh nepremagljiv. Padal je en »problem« za drugim, ki je tudi svoje dni veljal kot nerazrešljiv, pa bodisi to v Alpah ali pa izven Evrope. Izdržljivi planinci so že presegli višino 7000 m, kakor n. pr. Aconcagua, in zakaj bi ne bilo že v naprej mogoče premagati najvišji vrh na svetu. Razumljivo je, da ravno tak ideal ne da miru častihleplju alpinskim plezalcem. Kajti, kdor je enkrat povohal v višino nad 3000 in 4000 m, ve, kakšen je občutek planince in da ga ne zapusti nikdar več.

Pri zadnji ekspediciji na Himalajo so bili udeleženi planinci vseh vrst. Vsem, predvsem pa Angležem, so bila na razpolago poleg njihovega obširnega tehničnega znanja tudi dragocena sredstva. Letošnja ekspedicija je šla oborožena z vsemi izkušnjami in pripravljenostjo za vsako malenkostjo, ki bi lahko koristila v tej višini. Da bi bila letošnja ekspedicija pomanjkljiva ali površna v katerikoli točki, ni mogoče trditi. Vemo pa tudi iz izkušenj v evropskih Alpah, da niso vedno najvišji vrhovi tudi obenem najtežji. Mont Blanc in Dufour nista najtežje dostopna vrhova, če sta prav najvišja, v primeru, da so vremenske razmere ugodne. — V Himalaji pa je stvar drugačna. Ne glede na težkoče, ki jih stavi višina na srce in na pljuča, mora biti Himalaja tudi v čisto tehničnem alpskem smislu zares težak »problem«. Ni si mogoče misliti drugače, kot da tudi ti veliki nudijski na golovih prehodih večje število težkih nalog, ki zahtevajo alpinskega plezalca velikega stila, da jih more premagati.

To potrjujejo tudi poročila, ki so dosedaj znana o usodi vseh ekspedicij na Mount Everest. Ti drzni plezalci niso premagovali samo vseh naravnih težkoč: izredno velik krvni pritisk in zelo oteženo dihanje, ampak so morali premagati prave alpske pustolovščine v najnevarnejšem smislu. Če pa pridamo vsem tem težavam še vremenske razmere, ki se vsak čas izpreminjajo, potem si lahko mislimo, kako nevarno so te ekspedicije za vse udeležence in kako negotova je vedno njihova usoda. Tudi letošnja ekspedicija je morala kloniti zlasti zaradi vremena in se je končno veljavno zaenkrat odrekla Mount Everestu.

Kmet: »To je moj svet, gospod geometer. Ne pustim, da bi mi teptali travo.«

Geometer: »Tu so listine, jaz sem uradna oseba.«

Kmet ves togoten odveže hudega bika in ga zapodi nad geometra. Ta jo ubere čez drn in strn in kliče na pomoč.

Kmet: »Kaj se derete, gospod, pokažite mu uradne listine!«

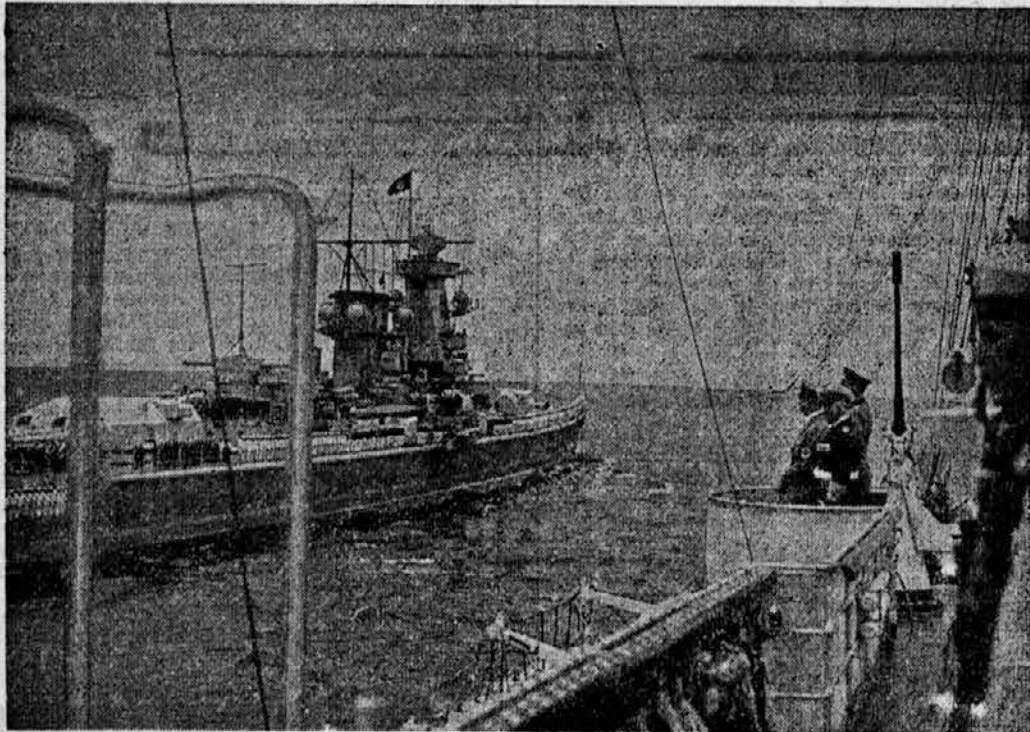
Novo! Novo!

F. M. Willam

Das Leben Marias der Mutter Jesu

587 strani z mnogimi slikami, vezano Din 102.—

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA
r. z. z. o. z. v Ljubljani

Slika z zadnjih velikih vaj nemške mornarice, katerih se je udeležil tudi Hitler.

Življenje in trpljenje v najstrašnejši vojski sveta

Zakleta legija

40

»En avant, march!«

Vstopili smo v vas.

Prepričan sem, da nikjer na svetu ni čete, ki bi bila bolj sposobna, da izvrši ta posel, kakor devetindvajseta kompanija. Izročilo v legiji zahteva, da se po takem pohodu živež, kar ga vojaki naplenijo, razdeli med vse kuhinje. Vse drugo pa pripade tistemu, ki kaj najde. Vsakdo ima pravico, da to obdrži sam zase.

Posamezne skupine razbijajo vrata s kopiti in stopajo v hiše. Sliši se, kako »delajo«, ker se zvenketanje razbitih zrcal, posode in drugega razlega daleč naokoli. Legionarji plenijo bogato vas in jo pustošijo prav tako junaško, kakor gasilci hiše pri požaru.

Ko je vse končano, prihajajo ven natoovorjeni s tkaninami, s svilo, velikimi lonci, polnimi medu in suhega grozdja. Prinašajo dragocenosti in vse vrste drobnarij, ure velike in male. Po ulicah gonijo črede ovac, koz,

mezgov in telet. Nekdo je privedel čistokrvno kobilu, drugi pa prekrasnega žrebca.

Jaz pa sem medtem v družbi narednika lovil kokoši, goske in race. Nazadnje sem zbral obilen plen: devet in dvajset kokoši in eno gosko. Vse to sem natovoril na osleta. Ko pa je bilo treba kreniti dalje, se mrha ni hotela niti premakniti. Nikakor ji ni bilo mogoče spraviti z mesta niti za pedenjo.

Vlekel sem jo za rep in poskušal vse. Osel je bil neumno zvest svojemu rodnemu kraju in ni za vruga hotel sodelovati v tej sovražni operaciji. Uprl se je z nogami ob tla, se zleknil nazaj, povsili ušesa in se z vso težo telesa prikoval na zemljo. Konec koncev sem ga še enkrat mahnil z nogo ter pustil. Svojo perutnino sem naložil nase.

Ali ste že kdaj v življenju nosili toliko živali? To vam je težje, kakor je na pogled videti, verjemite mi... V legiji človek pač zmeraj dela tlako. Ta, katero sem delal ta dan, pa še ni spadala med najhujše.

Budney je medtem odšel za bataljonskim komandantom in se pobrigal za drugo delo. Vojaki so stopali v hiše, iz katerih so prihajali obloženi s plenom. Po tem so zidove polili s petrolejem ter jih zažgali. Ko smo krenili na pot in gnali pred seboj ugrabljenе črede, kakor stari pastirski narodi ki se selijo, je bila vsa vas v plamenih, nebo pa so pokrivali gosti oblaki dima.

Ko smo se vrnili v Kadem, smo se gostili cele tri dni.

Toda na žalost taka pirovanja v legiji ne

trajajo dolgo. Nekoliko dni pozneje je prišlo povelje, da moramo spet na pot. To pot smo jo mahnili v planine.

Po osem in štiridesetih urah tegobne hoje smo prišli v Kinetu, vas, katero so do delili Čerkezom, ki služijo kot neredna vojska v Franciji. Čerkezi so ruski mohamedanci, vse sami konjeniki. V Kinetu smo se zvrstili v kolono, ki je obsegala nekaj bataljonov Senegalecev, tri bataljone strelcev, dve bateriji gorskega topništva in naš bataljon. Odhajali smo proti Hazbiji tri dni daleč. — Mesto leži v osrčju Libanonskega gorovja. Hazbijo je bilo treba oblegati.

To je trdnjava, ki se dviga na grebenu nekake slemenaste gore. Opremljena in utrjena je dobro, obdana je tudi z bodečo žico. Posadka razpolaga s številnimi strojnimi in z veliko količino streliva.

Pred Hazbijo sem prebil tri najrevnejše dneve svojega življenja v legiji. Bilo je novembra; od vsepovsod nas je obkoljevala ledena megla. Morali smo kopati jarke, toda sovražnik je streljal tako silovito, da nismo smeli pomoliti ven niti nosu. Poveljnik ekspedicije ni imel dobrega načina. Čutimo, da bi bilo boljše, če bi se pognali v napad, namesto da nam okorevajo noge v žalostnih luknjah. Nazadnje pa eskadrila avionov bombardirala mesto, ki se na naše veliko začudenje in zadovoljstvo takoj uda.

Da bi boljše razumeli prizore z ropanja, katere sem opisal malo prej, moram povedati, da legionar skoraj zmeraj strada. Pa

tudi tedaj, kadar živi v garniziji, mu je hrane, katero dobiva, komaj zadosti. Odmerjena je tako, da ostajajo vojaki mršavi. V legiji ne potrebujejo debelih ljudi. Za časa vojne je pa stvar še hujša.

Naš dnevni obrok hrane vsebuje pol hlebec kruha, malo govedine ali jagnjetine, pa tega ne zmeraj; nekaj juhe in sočivja ali leče ali makaronov, tri skodelice kave in četrt litra vina. Kadar ni svežega mesa, dobivajo legionarji meso iz konzerv, kateremu pravijo opičja mrhovina. Kadar ni v skladišču ne leče, ne makaronov, ne sočivja, nadomešča vse to kos čokolade. Računajo na to, da vsak legionar zmeraj nosi v nahrbtniku nekaj rezervne hrane: konzervo opičje mrhovine, nekaj tablet juhe in nekaj kosov čokolade.

Pozimi nosimo s seboj odejo, ki je komaj tako dolga, da pokrije človeka moje rasti od vratu do gležnjev. Ponoči spimo v samem plašču. Plašč nosimo v vsakem letnem času. Kljub temu, da je legionar strašno obložen s prtljago, je vendar najbolj preprosto, da obleče plašč, čeprav je to silno neprijetno poleti, kadar je treba korakati po puštinji, sonce pa žge kakor neumno.

Ko smo se vračali iz Hazbije, sem razrušil cel most. To se je pripetilo takole:

Neke noči smo tabornili na vrhu nekega brežička. Nismo imeli drv za kuhanje. Ko smo postavili zid, mi je adjutant zapovedal, naj grem po drva. Pozorno sem preiskal ves breg, pa nikjer ni bilo o drvah niti sledu.